

Teoria Kategorii

Weronika Jakimowicz

Lato 2024/25

Spis treści

1	Początek końca	1
24.02.2025	Podstawowe definicje	1
1.	Przykłady kategorii	1
2.	Funktory	2
25.02.2025	Produkty i koprodukty kategorii	5
1.	O obiektach początkowych i końcowych słów kilka	5
2.	(Ko)granice funktorów a (ko)produkty	6
3.	Obiekty i kategorie monoidalne	9
03.03.2025	Funktory dołączone	11
1.	Motywacja abstrakcyjnego nonsensu	11
2.	Dużo przykładów funktorów dołączonych	11
3.	Druga definicja	13
10.03.2025	Funktory dołączone własności [wieczny WIP]	14
1.	Dowód równoważności	14
2.	Funktory dołączone a granice	16
3.	Moduły	18
17.03.2025	Kategoria Kleislego	20
1.	Po co właściwie te monady?	20
2.	Definicja i przykłady monad	21
3.	Konstruowanie funktorów sprzężonych z monad	23
24.03.2025	Kategoria algebr i Eilenberga-Moore'a	25
1.	Kategoria Eilenberga-Moore'a	25
31.03.2025	we back in business	28
1.	Diagramy strunowe [string diagrams]	28
01.04.2025	humpty dumpty	30

03.03.2025 Funktory dołączane

1. Motywacja abstrakcyjnego nonsensu

Niech V będzie przestrzenią wektorową nad ciałem k , a B wybraną jej bazą. Dowolne odwzorowanie $B \rightarrow V$ możemy rozszerzyć na odwzorowanie liniowe $k[B] = V \rightarrow V$. To znaczy, mamy izomorfizm zbiorów

$$\text{Hom}(B, V) \cong \text{Hom}(V, V).$$

W języku abstrakcyjnego nonsensu możemy zdefiniować dwa funktory,

$$\text{Set}(-, U(-)) : \text{Set}^{op} \times \text{Vect}_k^{fin} \rightarrow \text{Set}$$

$$\text{Vect}_k(k[-], -) : \text{Set}^{op} \times \text{Vect}_k^{fin} \rightarrow \text{Set},$$

gdzie $U : \text{Vect}_k^{fin} \rightarrow \text{Set}$ to funktor zapominający strukturę przestrzeni wektorowej, między którymi istnieją naturalne izomorfizmy.

$$\text{Set}(-, U(-)) \cong \text{Vect}_k(k[-], -)$$

Definicja 1.12: funktory dołączane

Niech $L : \mathcal{C} \rightarrow \mathcal{D}$ oraz $R : \mathcal{D} \rightarrow \mathcal{C}$ będą funktorami. Powiemy, że L jest **lewo dołączony** do funktora R , a R **prawo dołączony** do L , jeśli funktory

$$\mathcal{C}(-, R-), \mathcal{D}(L-, -) : \mathcal{C}^{op} \times \mathcal{D} \rightarrow \text{Set}$$

są naturalnie izomorficzne. Taką parę funktorów dołączonych oznaczamy $L \dashv R$.

2. Dużo przykładów funktorów dołączonych

1. Niech $R : \text{Set}_* \rightarrow \text{Set}$ będzie funktorem z kategorii zbiorów z bazowym w kategorię zbiorów, który zapomina o punkcie bazowym. Chcemy teraz znaleźć funktor $L : \text{Set} \rightarrow \text{Set}_*$, który będzie do niego lewo dołączony. Niech $L(X) = X \sqcup \{X\}$ (lub bardziej obrazowo: $X \sqcup \{*\}$), gdzie y_0 pošemy na $\{X\}$, to znaczy doklejamy do X singleton i staje się on punktem wyróżnionym.

Oba funktory są różnowartościowe na obiektach, więc wystarczy przekonać się, że

$$\text{Set}_*(LX, (Y, y_0)) \cong \text{Set}(X, R(Y, y_0))$$

jest izomorfizmem. Dowolna funkcja $X \rightarrow Y$ rozszerza się przez pošanie $\{X\} \mapsto y_0$ na funkcję $(X, \{X\}) \rightarrow (Y, y_0)$.

2. Podobna sytuacja ma miejsce, kiedy szukamy lewo dołączony funktor do $R : \mathbf{Ring} \rightarrow \mathbf{Rng}$ między kategorią pierścieni z jedyneką, a wszystkimi pierścieniami. Definiujemy funktor

$$L : \mathbf{Rng} \rightarrow \mathbf{Ring}$$

jako doklejenie \mathbb{Z} , $L(S) = \mathbb{Z} \oplus S$ z działaniem $(n, s)(n', s') = (nn', ns' + ss' + n's)$, wtedy $(1, 0_S)$ jest jedyneką w nowym pierścieniu. Pozostaje przyjrzeć się co się dzieje z morfizmami, skoro

$$\mathbf{Rng}(S, RT) \cong \mathbf{Ring}(LS, T).$$

Dowolny morfizm $\varphi : S \rightarrow RT$ wystarczy, że trzyma element neutralny ze względu na dodawanie i jest addytywny. Możemy go rozszerzyć na morfizm, który całą pierwszą współzrędną $LS = \mathbb{Z} \oplus S$ posyła w $1_T \in T$, a drugą zgodnie z φ . W drugą stronę wystarczy obciążyć morfizm do drugiej współzrędną.

3. Niech $\Delta : \mathbf{Set} \rightarrow \mathbf{Set} \times \mathbf{Set}$ będzie funktorem takim, że $\Delta(C) = (C, C)$. Zaczniemy od szukania funktora dołączonego do niego z prawej strony, czyli $R : \mathbf{Set} \times \mathbf{Set} \rightarrow \mathbf{Set}$ takiego, że

$$\mathbf{Hom}(X, R(Y, Z)) \cong \mathbf{Hom}(\Delta(X), (Y, Z)).$$

Od razu narzuca się $R(Y, Z) = Y \times Z$, czyli zlepiamy współzrędną $\Delta(X)$ w jedną. Przypomnijmy, że iloczyn kartezjański w kategorii zbiorów jest produktem.

Funktor lewo dołączony musi zatem spełniać

$$\mathbf{Hom}(L(X, Y), Z) \cong \mathbf{Hom}((X, Y), \Delta(Z)),$$

czyli dowolną funkcję $(X, Y) \rightarrow (Z, Z)$ musimy umieć zapisać jako funkcję z pojedynczego zbioru, którym będzie suma rozłączna $L(X, Y) = X \sqcup Y$, czyli koprodukt w kategorii zbiorów.

Historia funktora Δ uogalnia się na dowolną kategorię, w której są produkty i koprodukty:

$$\text{koprodukt} \dashv \Delta \dashv \text{produkt}$$

4. Ustalmy zbiór $Y \in \mathbf{Set}_0$ i niech $R : \mathbf{Set} \rightarrow \mathbf{Set}$ będzie funktorem, który zbiorowi X przypisuje wszystkie funkcje z Y w ten zbiór, $R(X) = \mathbf{Set}(Y, X)$. Chcemy znaleźć funktor lewo dołączony $L : \mathbf{Set} \rightarrow \mathbf{Set}$ do R . Patrzymy na morfizmy i mamy

$$\mathbf{Set}(L(X), Z) \cong \mathbf{Set}(X, \underbrace{\mathbf{Set}(Y, Z)}_{R(Z)})$$

zbiór po prawej to funkcje z X w funkcje z Y w Z . Można to przedstawić jako funkcje $X \times Y \rightarrow Z$, czyli $LX = X \times Y$.

Technika tłumaczenia funkcji o więcej niż jednym argumentem na sekwencję funkcji nazywamy *currying*.

5. Analogicznie jak w poprzednim przykŝadzie, niech R będnie pierścieniem (przemien-
nym z jednęką), W R -modułem i R funktorem $R : R\text{Mod} \rightarrow R\text{Mod}$ takim, że $R(U) =$
 $\text{Hom}_R(W, U)$ będnie zbiorem homomorfizmów R -modułów. Funktorem lewo-dołączonym
do R będnie wtedy $L(V) = V \otimes W$:

$$R\text{Mod}(V, \text{Hom}_R(W, U)) \cong R\text{Mod}(V \otimes W, U).$$

Uwaga: tensor produkt zwykle nie ma funktora lewo do siebie dołączonego.

6. Załóŝmy, że kategoria \mathcal{C} ma produkty i ustalmy $X \in \mathcal{C}$. Rozwaŝmy funktor $L : \mathcal{C} \rightarrow \mathcal{C}$,
 $L(Y) = Y \times X$. Jeŝli kategoria \mathcal{C} posiada obiekty eksponencjalne, czyli wiemy jak uogólnić
na nią przestrzeń funkcji $X \rightarrow Y$ (oznaczane Y^X), to funktorem prawo dołączonym do L
jest właŝnie funktor przypisujący obiektowi Y jego eksponens Y^X ,

$$\mathcal{C}(Y, Z^X) \cong \mathcal{C}(Y \times X, Z).$$

Przykŝadem takiej kategorii sę przestrzenie "core-compact".

W ramach kontrprzykŝadu rozwaŝmy funktor zapominania $U : \text{FinGrp} \rightarrow \text{FinSet}$, i załóŝmy,
że $L : \text{FinSet} \rightarrow \text{FinGrp}$ jest jego funktorem lewo dołączonym. Niech p będnie taką liczbę
pierwszą, że $p > |L(1)|$ (wystarczy, że sę względnie pierwsze). Wtedy

$$\text{FinSet}(1, U(\mathbb{Z}_p)) \cong \text{FinGrp}(L(1), \mathbb{Z}_p)$$

gdzie po lewej zbiór ma $|\mathbb{Z}_p| = p$ rónnych funkcji z singletona w zbiór elementóv grupy \mathbb{Z}_p , a
po prawej mamy jedynie trywialny morfizm, bo ŝaden element $L(1)$ nie ma rzędu podzielnego
przez p , czyli nie moŝe przejść w ŝaden nietrywialny element \mathbb{Z}_p .

3. Druga definicja

Definicja 1.13: funktory dołączone (naturalne transformacje)

Rozwaŝmy parę funktorów

$$\mathcal{C} \begin{matrix} \xrightarrow{L} \\ \xleftarrow{R} \end{matrix} \mathcal{D}.$$

Powiemy, że L jest lewo dołączony do R i na odwrot, jeŝli istnieją dwie naturalne trans-
formacje

$$\varepsilon : LR \Rightarrow 1_{\mathcal{D}} \quad \eta : 1_{\mathcal{C}} \Rightarrow RL$$

takie, że komutują diagramy

$$\begin{array}{ccc} L & \xrightarrow{1_L \eta} & LRL \\ & \searrow 1_L & \downarrow \varepsilon 1_L \\ & & L \end{array} \qquad \begin{array}{ccc} R & \xrightarrow{\eta 1_R} & RLR \\ & \searrow 1_R & \downarrow 1_R \varepsilon \\ & & R \end{array}$$

η nazywamy **unit**, a ε to **counit**.

17.03.2025 Kategoria Kleislego

A monad is just a monoid in the category of endofunctors, what's the problem?

1. Po co wlaŝciwie te monady?

W programowaniu monady s uŝywane do modelowania "robienia czegoŝ więcej" jako efektu działania funkcji. W OCamlu (autorka notatek dostaje oczopląsu na widok Haskellu) jest definiowana jako

```
module type Monad = sig
  type 'a t
  val return : 'a -> 'a t
  val bind : 'a t -> ('a -> 'b t) -> 'b t
end
```

Przykadem namacalnej monady jest tzw. monada Maybe, która opakowuje dane w pudełko, tym samym pozwalając zwracać pudełka puste.

Powiedzmy, ŝe potrzebujemy znalec element maksymalny listy, czyli `maxElem : int list -> int option`. Co, jeŝli nasza lista jest pusta? Moŝemy opakować zwracaną wartoŝc i zmienić ją w `int option`. Wtedy w wypadku pustej listy zwracamy `None`.

```
let maxElem (x : int list) : int option =
  match x with
  | [] -> None
  | x::xs ->
    match maxElem(xs) with
    | None -> Some x
    | Some y -> Some max(x, y)
```

Pojawia si kolejny problem: zmiana zwracanego typu z `int` na `int option` nie pozwala nam dodawac elementów maksymalnych z roŝnych list, ani (po napisaniu `minElem`) odjac od elementu maksymalnego elementu minimalnego. Potrzebujemy wiec w elegancki sposb zmienic rownieŝ operacje arytmetyczne. Zaczniemy od zdefiniowania funkcji potrzebnych w monadzie.

```
type 'a t = 'a option

let return (x : int) : int option =
  Some x
```

```
let bind (x : int option) (op : int -> int option) : int option =
  match x with
  | None -> None
  | Some a -> op a
```

Funkcja `return` nie robi nic poza opakowaniem `int` w `int option`, natomiast funkcja `bind` wyjmuje `int` z pudełka i dopiero wtedy nakłada funkcję i pakuje z powrotem do pudełka. Dla przykładu napiszemy tylko nową implementację dodawania, która będzie teraz pobierać dwa argumenty typu `int option` i zwracać `int option`.

```
let ( + ) : (x : int option) (y : int option) : int option =
  bind ( x, fun a -> bind(y, fun b -> Some(a+b)) )
```

Możemy teraz odpalić

```
maxElem([1; 4; 45]) + maxElem([44; -10; 9])
```

i na konsoli zobaczymy `Some 69`.

2. Definicja i przykłady monad

Definicja 1.20: monada

Monada na kategorii \mathcal{C} składa się z

- endofunktora $T : \mathcal{C} \rightarrow \mathcal{C}$,
- naturalnej transformacji $\eta : 1_{\mathcal{C}} \rightarrow T$ (unit z funktorów dołączonych),
- naturalnej transformacji $\mu : T^2 \rightarrow T$, która definiuje mnożenie na funktorze T

takich, że poniższe diagramy komutują w kategorii $\mathcal{C}^{\mathcal{C}}$

$$\begin{array}{ccc} T^3 & \xrightarrow{T\mu} & T^2 \\ \mu T \downarrow & & \downarrow \mu \\ T^2 & \xrightarrow{\mu} & T \end{array}$$

$$\begin{array}{ccccc} T & \xrightarrow{\eta T} & T^2 & \xleftarrow{T\eta} & T \\ & \searrow 1_T & \downarrow \mu & \swarrow 1_T & \\ & & T & & \end{array}$$

Diagramy te są bardzo podobne do tych, które pojawiły się przy definiowaniu obiektu monoidalnego [1.11]. Nie jest to przypadkiem: monady są obiektem monoidalnym w kategorii endofunktorów $\mathcal{C}^{\mathcal{C}}$ z binarnym działaniem $\mathcal{C}^{\mathcal{C}} \times \mathcal{C}^{\mathcal{C}} \rightarrow \mathcal{C}^{\mathcal{C}}$ będącym składaniem funktorów.

Przykłady

1. Rozważmy parę funktorów sprzężonych znaną z poprzednich wykładów

$$\text{Set} \xleftarrow[U]{F} \text{Ab}$$

gdzie F to funktor rozpinający wolną grupę abelową o generatorach równych zbiorowi, a U zapomina strukturę grupy. Niech $\eta : 1_{\text{Set}} \Rightarrow UF$ oraz $\varepsilon : FU \Rightarrow 1_{\text{Ab}}$ będą unitem oraz counitem z definicji gunktorów sprzężonych.

Widzimy tutaj endofunktor UF oraz naturalną transformację η jak z definicji monady. Potrzebujemy jeszcze mnożenia na UF .

Naturalne przekształcenie $\varepsilon : FU \Rightarrow 1_{\text{Ab}}$ na dowolnej grupie A jest homomorfizmem ewaluującym formalną sumę jej elementów (obiekt z FUA) jako właściwy element grupy A . Możemy ten homomorfizm wyrazić jako funkcję, podkładając funktory U i F z odpowiednich stron, tzn. rozważając złożenie

$$U\varepsilon F : UFUF \rightarrow UF.$$

Jest to występujący w definicji monady sposób mnożenia funktorów.

2. W przykładzie z funkcją `maxElem`, endofunktorem T jest zmiana typów `int -> int option`. Naturalnym przekształceniem $\eta : 1_{\mathcal{C}} \rightarrow T$ jest funkcja `return`, a funkcja `bind` mówi nam jak nałożyć funkcję `int -> int option` na element typu `int option`, czyli element poddany już działaniu endofunktora T .
3. Rozważmy kategorię Set i funktor $T : \text{Set} \rightarrow \text{Set}$, $T(X) = X \cup \{X\}$. Przypomnijmy, że jest to funktor będący złożeniem zapominającego funktora z kategorii zbiorów z wyróżnionym punktem z funktorem do niego dołączonym. $\eta : 1_{\text{Set}} \rightarrow T$ posyła elementy X w elementy X , tj. singleton $\{X\}$ nie jest w obrazie. $\mu_X : T^2X \rightarrow TX$ pośle elementy X w X , a zbiory $\{X\}$ oraz $\{X \cup \{X\}$ w singleton $\{X\}$. Czy widzisz podobieństwo z przykładem wyżej?

Lemat 1.21

Każda para $L \vdash R$ funktorów sprzężonych zadaje monadę, gdzie

- RL jest endofunktorem T ,
- unit z definicji pary funktorów sprzężonych $\eta : 1_{\mathcal{C}} \rightarrow RL$ jest unitem z definicji monady,
- counit z nałożonymi funktorami, $R\varepsilon L : RLRL \Rightarrow RL$ jest mnożeniem $\mu : T^2 \rightarrow T$.

3. Konstruowanie funktorów sprzężonych z monad

Definicja 1.22

Niech \mathcal{C} będzie kategorią z monadą (T, η, μ) . Wtedy **kategorią Kleislego**, oznaczane \mathcal{C}_T , na \mathcal{C} nazwiemy kategorię której

- obiekty są obiektami z \mathcal{C}
- morfizmy z A do B w \mathcal{C}_T , oznaczane (niekoniecznie konsekwentnie) $A \rightsquigarrow B$, jest morfizmem $A \rightarrow TB$ w kategorii \mathcal{C} .

Identyczność $id_A : A \rightsquigarrow A$ definiujemy, posługując się monadą, jako $\eta_A : A \rightarrow TA$.

Złożenie morfizmów $f : A \rightsquigarrow B$ oraz $g : B \rightsquigarrow C$ to z kolei

$$A \xrightarrow{f} TB \xrightarrow{Tg} T^2C \xrightarrow{\mu_C} TC$$

Lemat 1.23

Składanie morfizmów w kategorii \mathcal{C}_T jest łączne.

Dowód

Niech $f : A \rightsquigarrow B$, $g : B \rightsquigarrow C$ oraz $h : C \rightsquigarrow D$ będą morfizmami w kategorii \mathcal{C}_T . Chcemy pokazać, że $h \circ (g \circ f) = (h \circ g) \circ f$. Z definicji wiemy, że $h \circ g = \mu_D \circ Th \circ g$, ale ponieważ podkładamy pod to f , to musimy nałożyć na niego funktor T . Mamy diagram

$$\begin{array}{ccccccccccc}
 A & \xrightarrow{f} & TB & \xrightarrow{Tg} & T^2C & \xrightarrow{\mu_C} & TC & \xrightarrow{Th} & T^2D & \xrightarrow{\mu_D} & TD & & h \circ (g \circ f) \\
 \uparrow \parallel & & \uparrow \parallel & & \uparrow \parallel & & ? & & \uparrow \parallel & & \uparrow \parallel & & \\
 A & \xrightarrow{f} & TB & \xrightarrow{Tg} & T^2C & \xrightarrow{T^2h} & T^3D & \xrightarrow{T\mu_D = \mu_{TD}} & T^2D & \xrightarrow{\mu_D} & TD & & (h \circ g) \circ f
 \end{array}$$

Punktem zapalnym jest ? w diagramie. Jeśli ten prostokąt komutuje, to koniec.

Z naturalności $\mu : T^2 \rightarrow T$ dostajemy komutujący diagram

$$\begin{array}{ccc}
 T^2C & \xrightarrow{T^2h} & T^3D = T^2(TD) \\
 \mu_C \downarrow & & \downarrow \mu_{TD} \\
 TC & \xrightarrow{Th} & T(TD) = T^2D
 \end{array}$$

czyli

$$\mu_{TD} T^2h = Th\mu_C,$$

co daje nam równość przejścia po pomarańczowych strzałkach na górze (prawa strona równości) i na dole (lewa strona równości).

Przykład

Dla monady $T : \mathbf{Set} \rightarrow \mathbf{Set}$, $T(X) = X \cup \{X\}$ z przykładów wyżej, kategoria Kleisliego zawiera jako obiekty wszystkie zbiory. Morfizmy $A \rightsquigarrow B$ posyłają część elementów A w "kosmos", czyli singleton $\{B\}$. Są to funkcje częściowe! Czyli $\mathbf{Set}_T = \mathbf{Set}^\delta$ jest kategorią zbiorów z funkcjami częściowymi.

24.03.2025 Kategoria algebr i Eilenberga-Moore'a

tutaj kiedyŹ bęĄdzie wzmianka o modułach

Definicja 1.24: kategoria algebr

Niech (T, η, μ) bęĄdzie monadą na kategorii \mathcal{C} . Definiujemy wtedy **kategorie algebr** na T , oznaczane \mathbf{alg}_T , jako kategorię której

obiekty to pary (θ, c) , gdzie $\theta : Tc \rightarrow c$

morfizmy $\mathbf{alg}_T((\theta, c), (\theta', c'))$ to odwzorowania $f \in \mathcal{C}(c, c')$ takie, że komutuje diagram

$$\begin{array}{ccc} Tc & \xrightarrow{Tf} & Tc' \\ \downarrow \theta & & \downarrow \theta' \\ c & \xrightarrow{f} & c' \end{array}$$

Naturalnie, pytamy o istnienie obiektów początkowych i koŹcowych w tej kategorii.

PrzykłĄd

Niech $T \equiv c$ bęĄdzie funktorem stałym. Wtedy (θ, x) jest obiektem początkowym, jeŹli dla kaŹdego (ψ, y) jest dokładnie jeden komutujący diagram

$$\begin{array}{ccc} Tx = c & \xrightarrow{Tf = id_c} & c = Ty \\ \downarrow \theta & & \downarrow \psi \\ x & \xrightarrow{f} & y \end{array}$$

czyli $\psi = f \circ \theta$. Możemy wywnioskować, że $(\theta, x) = (id_c, c)$ i wtedy dla kaŹdego innego (ψ, y) bęĄdzie jedyny morfizm $f = \psi$ spełniający diagram.

1. Kategoria Eilenberga-Moore'a

Definicja 1.25: Eilenberg-Moore

Kategoria **Eilenberga-Moore'a** dla T (kategorie T -algebra), oznaczaną jako $\mathcal{C}^T \subseteq \mathbf{alg}_T$, jest podkategorią \mathbf{alg}_T w której

obiekty to pary (θ, a) , $a \in \mathcal{C}$, $\theta : Ta \rightarrow a$ dla którch komutują diagramy w \mathcal{C}

$$\begin{array}{ccc} a & \xrightarrow{\eta_a} & Ta \\ & \searrow 1_a & \downarrow \theta \\ & & a \end{array} \qquad \begin{array}{ccc} T^2a & \xrightarrow{\mu_a} & Ta \\ Ta \downarrow & & \downarrow \theta \\ Ta & \xrightarrow{\theta} & a \end{array}$$

morfizmy $f: (\theta, a) \rightarrow (\varphi, b)$ s mapami $f: a \rightarrow b$ w \mathcal{C} takie, że komutuje diagram

$$\begin{array}{ccc} Ta & \xrightarrow{Tf} & Tb \\ \theta \downarrow & & \downarrow \varphi \\ a & \xrightarrow{f} & b \end{array}$$

Chcemy teraz pokaza, e dla dowolnej monady moemy stworzy par funktor sprężonych.

Lemat 1.26

Istniej funktory

$$\mathcal{C} \xrightarrow{L} \mathcal{C}_T \xrightarrow{J} \mathcal{C}^T \xrightarrow{R} \mathcal{C}_T$$

takie, e $RJL = T$.

Dowd

Zaczynamy od zdefiniowania wszystkich funktor.

$$L: \mathcal{C} \rightarrow \mathcal{C}_T$$

$$L(c) = c, \quad L(f) = \eta \circ f$$

Wypada sprawdzi, czy $\eta \circ (gf) = L(gf) = L(g)L(f) = (\eta \circ g) \circ (\eta \circ f)$, czyli czy komutuje najwikszy prostokt w diagramie

$$\begin{array}{ccccccc} c & \xrightarrow{f} & c' & \xrightarrow{g} & c'' & \xrightarrow{\eta} & Tc'' \\ \downarrow \parallel & & \downarrow \eta & & \downarrow T(\eta) \circ \eta? & & \downarrow \parallel \\ c & \xrightarrow{\eta \circ f} & Tc' & \xrightarrow{T(\eta \circ g) =} & T^2c'' & \xrightarrow{\mu_{c''}} & Tc'' \\ & & & = T(\eta) \circ T(g) & & & \end{array}$$

$$J: \mathcal{C}_T \rightarrow \mathcal{C}^T$$

$$J(c) = (Tc, \mu \circ \eta), \quad J(f: c \rightarrow c') = \mu \circ Tf: Tc \rightarrow Tc'$$

$$R: \mathcal{C}^T \rightarrow \mathcal{C}$$

$$R(c, \theta) = c, \quad R(f: (c, \theta) \rightarrow (c', \theta')) = f: c \rightarrow c'$$

Tutaj skadanie działa bez problem, bo f byo morfizmem w \mathcal{C} .

Teraz pokaŝemy, ŝe $RJL = T$. Dla obiektów mamy:

$$RJL(c) = RJ(c) = R(Tc) = Tc,$$

a dla dowolnego morfizmu $f: c \rightarrow c'$

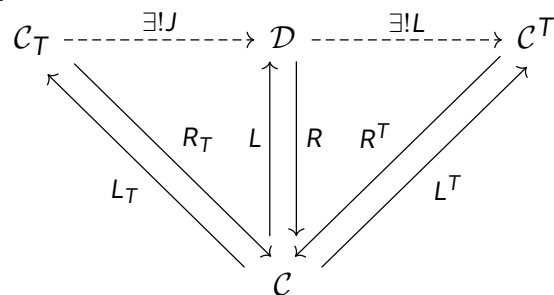
$$RJL(f) = RJ(\eta \circ f) = R(\mu \circ T(\eta \circ f)) = R(\mu \circ T(\eta) \circ Tf) = R(1_T \circ Tf) = R(Tf) = Tf.$$

Pozostawiam ten dowód jako pomnik dla oryginalnego stwierdzenia, ŝe RJ i L oraz R i JL to dwie pary funktorów dołączonych.

Twierdzenie 1.27

Dla dowolnej pary funktorów sprzężonych $\mathcal{C} \begin{matrix} \xrightarrow{L} \\ \xleftarrow{R} \end{matrix} \mathcal{D}$ indukujących monadę (T, η, μ) istnieją jedyne funktory J i K

takie, ŝe prawy i lewy trójkąt komutuje.

Dowód

Emily Proposition 5.2.12.

31.03.2025 we back in business

Przykłady

1. $F : \text{Set} \rightarrow \text{Monoid}$, $U : \text{Monoid} \rightarrow \text{Set} \rightarrow$ wolny monoid \iff słowa z konkatenacją
 $\text{Set} \xrightarrow{T} \text{Set}$ zbiór idzie w listę, $\eta : x \mapsto [x]$ idzie w jednoelementową listę, μ to spłaszczanie list
2. $F : \text{Set} \rightarrow \text{AbMonoid}$ przedłużamy
 tutaj $X \mapsto \{f : X \rightarrow \mathbb{N}, f = 0 \text{ skończenie wiele razy}\}$, $\eta : x \mapsto \delta_x$ (delta diraca),
 $\mu(\sum_n m_n \sum_x n_x x) = \sum (\sum m_n n_x) x$
3. $\text{Vect} \xrightarrow{F} \text{AbAlg}_k$, $V \mapsto \oplus S^n V$ podprzestrzeń $V^{\otimes n}$ niezmiennicza na S_n . η jest włożeniem
4. $F : \text{Vect} \rightarrow \text{Alg}_k$, $V \mapsto \oplus V^{\otimes n}$

1. Diagramy strunowe [string diagrams]

Do tej pory rysowaliśmy kropki jako kategorie, a strzałki jako funktory. Zmieniamy teraz konwencję i piszemy funktory jako kropki oraz kategorie jako kreski.

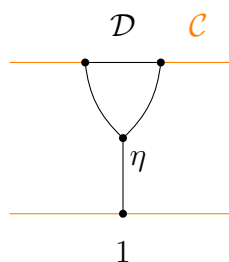
$\mathcal{E} \quad \mathcal{D} \quad \mathcal{C}$

dokończyć rysunek wyżej

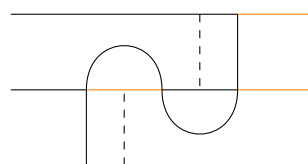
Niech teraz $L \vdash R$ będzie parą funktorów pochodnych i $\eta : 1_{\mathcal{C}} \implies RL$.

Diagramy czytamy od dołu do góry i od lewej do prawej.

Tutaj mamy narysowany unit

$(\varepsilon 1_L)(1_L \eta)$ to z kolei

zdjęcia + obrazki dla monady

maybe, reader monad